

Az ember itt a földön nem is annyira lépésről lépésre vándorol, mint inkább keresztéről keresztre száll. Már geometriai formáját tekintve is a kereszt: találkozás és ellentét, tiszta ellentmondás. Tragikum és reménység egyszerre. A teljes elhagyatottságnak és kiszolgáltatottságnak ama metszőpontja, ahol a lélek egyedül képes önmagát végül is egészében és véglegesen Isten kezére adni.

Az első kereszt a gyerekkor keresztje. Félelemből és bizalomból ácsolták. A második kereszt a kamaszkoré. Egyik ágának fölismerés, másik ágának tévelygés a neve. A harmadik kereszt a felnőttkor keresztje. Széthúzó találkozás

két ága. Most kell beilleszkednünk a világba, s ugyanakkor megtanulnunk lemondani róla. Az utolsó kereszt az öregkoré. A legsúlyosabb és a legkönnyebb kereszt, mivel az utolsó. Olajfák kertje, agónia a neve. „A többi kegyelem. A többi tiszta csend...” A többi: a kereszt, minden ellentmondás fölülmúlása, végleges elnémulása. Végre és végül a béke- mindennel és mindenkivel. A kereszt tragikus metszőpontja ugyanis legfőbb vigaszunk, reménységünk helye is. S hogy ez a találkozás lehetséges, arra csak az a magyarázat van. Az, hogy túl mindenben, már itt a Földön egyek vagyunk az Atyában.

Pilinszky János

„ADJÁTOK MEG ISTENNEK, AMI ISTENÉ
ÉS A CSÁSZÁRNAK, AMI A CSÁSZÁRÉ!” (Mt 22,21)

KERESZT(Y)ÉNYSÉG, GAZDÁLKODÁS, SZERVEZETI KULTÚRA

Szakmai napon vettünk részt 2017. február 16-án a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán.

A délelőtti programban elsőként **Baritz Sarolta Laura** domonkos nővér a *Háromdimenziós gazdaság – Lehet gazdálkodni erényetikai paradigmában* címmel tartott előadást, amely kapcsolódott az ugyanezen a címen megjelent legújabb könyvéhez. A *Háromdimenziós gazdaság* doktori disszertációból született. Azt a hipotézist vizsgálja és kívánja alátámasztani, hogy más emberi értékrend más gazdasági renddel jár együtt. A jelenlegi haszonközpontú, uti-

litarizmuson alapuló szemlélet alternatívája az erényetikai gazdálkodás. Így jutott el a háromdimenziós gazdasági rend modelljéhez, ami az ember erényetikai értékrendje által meghatározott rendszer, melynek alapja és végső célja az ember, vagyis az ő kiteljesedését jelentő közös megvalósítása. Mindezt a könyv második részében bemutatott kérdőíves empirikus tudományos kutatás támasztja alá.

Fogyasztói társadalomban élünk, a növekedés, a profit maximalizálásának legfőbb célja határozza meg a gazdaság működését. Ebben a rendszerben az ember a gazdaság eszköze,

humán erőforrása, pedig az embernek a gazdaság alanyának kellene lennie. Az egyén meg-sínyi ezt a helyzetet, mert a rendszer fogyasztásra sarkallja, és ezért egyre több erőforrást kell befektetnie, amiért cserébe egyre kevesebb élvezetet ér el. Ugyanakkor – ezt támasztja alá az empirikus kutatás – az anyagi javak élvezete csak bizonyos szintig okoz boldogságot, amihez ugyan hozzátartoznak az anyagi javak is, de azok az értékhierarchia alsó szintjén helyezkednek el. A kutatások azt is kimutatták, hogy az anyagi javakhoz való kötődés már nem ad kellemes állapotot, hanem ellenkezőleg, depresszióhoz is vezethet.

Visszaült a görög *οικονομία* szó eredetére, amely kettős értelmű: egyrészt, teológiai értelemben üdv történetet jelent, másrészt gazdasági értelemben a háztartás körüli teendők ellátását, szükségletek kielégítését szolgáló tevékenységek megnevezése (ez utóbbira vezethető vissza az arisztotelészi ökönomia, azaz az eredeti értelemben vett gazdaság fogalma).

A világ súlyos problémáinak legmélyén az ember erkölcsi válságát találjuk. Ezzel kell szembenézni, az ember erkölcsi mivoltát kell helyreállítani, tulajdonképpen abba a helyzetbe kell visszahozni, ami természetéből fakadóan boldogságot jelent számára. Az emberi természetet Isten teremtette, az erkölcsi értékek benne vannak, így – a legmélyebb szinten – a jóra hajlik.

Hasonlóan közelíti meg a kérdést – a nem keresztény világból – az iszlám közgazdaságtan atyja, Ibn Khaldún (1332–1406) vagy a kortársak közül a szegénybankok gondolatáról ismert Nobel-békedíjas Muhammad Junusz, illetve az egyik leghatásosabb 20. századi közgazdásznak tartott Ernst Friedrich Schumacher. A nyugati világ tudósai között is számos követője van az arisztotelészi–Szent Tamás-i gazdasági megfontolásnak, gondoljunk az egyház társadalmi tanítására építő római (Angelicum), amerikai (University of Saint Thomas) vagy spanyol (Navarrai Üzlet Iskola) egyetemekre. Ehhez a

témához kapcsolódva mutatott be a nővér egy újonnan kiadott kötetet, amely a Kairosz kiadónál jelent meg, *Antonio Genovesi: Értekezések a kereskedelemről, avagy a polgári gazdaságról – Válogatott részletek (1765-69)*. Genovesi XVIII. századi olasz filozófus és gazdaságpolitikus munkáit idehaza méltatlanul feledték el a haszonelvű gazdaságpolitika egyeduralma miatt. Ő volt ugyanis az első, aki az emberközpontú gazdaságról értekezett. Hatása fölfedezhető a nemzetközi alternatív közgazdasági irodalomban, főként a civil gazdaságtan területén.

Az emberközpontú gazdaság megteremtése mindannyiunk számára előnyökkel járna. Elhozhatná a békét, felszámolná a szegénységet, s megoldást jelenthetne a klímaváltozással kapcsolatos problémákra. Hiszen ha az összes döntéshozó az irányzatban használt Eric Fromm-i objektív önérték alapján döntene, amely azt mondja, hogy „*az én önértékemben a másik ember javának az akarása is benne van*”, akkor könnyebben jutnának megegyezésre nagy horderejű kérdésekben is. Ha az ember önmagát akarja megvalósítani, rájön, hogy az erényes létmódban érzi jól magát. Arisztotelész szerint az erény a jóra való cselekvési készség. Hogy mi a jó, azt az ember erkölcsi mivolta határozza meg, és ezek a jók értékhierarchiát alkotnak, mely mentén haladva az ember egyre inkább kiteljesedik, egyre értékesebb, „tökéletesebb” lesz. Keresztényként az Istennel való kapcsolat a célja, ebben realizálja erkölcsi mivoltát. A boldogság egyik összetevője, hogy az ember dinamikusán el akar érni egy célt, és ebben kiteljesedik. A másik komponens a tartalmas és jó emberi kapcsolatok adják. Van egy a harmadik összetevő is, ez pedig a lelki élet. Láthatjuk, mennyire összetett az erényetika boldogságfogalom.

Baritz Sarolta Laura nővér számára nem ismeretlen az üzleti élet, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen 1983-ban diplomázott szakember többek között az egyik nemzetközi tulajdonú üdítőital-gyártó és élelmiszer-ipari

vállalat, a Pepsi-Cola nemzetközi kereskedelemfejlesztési menedzsere volt. Nyelvismerete, szaktudása okán számos külföldi utazáson, hosszabb-rövidebb kiküldetésen járt, jelentős üzletkötéseket bonyolított. 1994 óta tagja a magyarországi domonkos nővérek szerzetesi kongregációjának, és a rend budakeszi rendházában él. 2005-től a Corvinus Egyetem PhD-hallgatója, ugyanitt doktorált 2014. október 13-án. 2010-től a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán társaival új szakirányt hozott létre az egyház társadalmi tanításán alapuló közgazdaságtan oktatására.

A második előadást **Bokros Márk** bencés szerzetes, tanár, prefektus, a Pannonhalmi Főapátság HR Igazgatóságának munkatársa tartotta „*Csak azt tegyük, ami örökre a javunkra válik...*” *Keresztény értékeken alapuló (szervezeti) működés a benedeki Regula szellemében* címmel.

Először a szerzetesi létet ismertük meg a Regula alapján, mint időben és történelemben koncentrált életet. Minden keresztény ember, így a szerzetes célja is, hogy ebben az alapvetően választások és döntések sorozatára épülő életben képes legyen fenntartani azt a jóra való szüntelen nyitottságot, amely Isten melletti elköteleződéséből fakad. Amikor Szent Benedek a VI. században közösséget alapított és regulát írt, társai számára egy olyan környezetet akart létrehozni, amely segíti őket ennek az Istenre irányultságnak a kialakításában és megőrzésében. Benedek tulajdonképpen nem tett mást, mint lehatárolta a teret (stabilitást, állhatatos megmaradást rendelt a monostor falain belül), hogy szerzetesei figyelmét koncentrálni tudja életük igazi értelmére és feladatá-

ra, Krisztus követésére. Ugyanezt tette, igaz közvetettebb módon, az idővel is: napirendet, kiemelt időszakokat és igazodási pontokat határozott meg a közösségnek, hogy képes legyen választ adni a mindennapi isteni szóra. A temporális lehatárolás még inkább érzékelhetővé válik akkor, ha az engedelmességet úgy fogjuk fel, mint a szerzetes rendelkezésére álló szabad idő odaadását előljáróján keresztül Istennek.

A vezetést a 21. században Szent Benedek Regulája szerint a management tudománya felől is megpróbálták megközelíteni. A célok megvalósítását – az apátságot eredményesebben üzemeltessék, igazgassák, vezessék – egy többtagú igazgató tanács segíti. Közlelebbről a Pannonhalmi Apátságról volt szó, ahol a rendház mellett iskola, szociális otthon, borászat és egyéb gazdasági tevékenység folyik. Az Apátság a környék egyik legnagyobb munkaadója, közel 300 ember dolgozik itt. A HR Igazgatóság – melynek előadónk is tagja – szervezetfejlesztési, vezetélméleti, projektmenedzsmenttel kapcsolatos ötleteket, javaslatokat ad: hogyan lehet a szociális jellegű intézményeiket (iskola, szociális otthon) még jobban támogatni és finanszírozni. A kommunikáció, az egymással való kapcsolattartás nagyon fontos egy közösségben ahhoz, hogy egészséges kapcsolatok legyenek ne csak a közösség tagjai között, hanem minden érintettel, illetve hogy ezek a kapcsolatok értékekre épüljenek. Ha az érintettek által keresett értékekre alapozva kezdünk el egy tevékenységet, akkor az olyan pozitív hatást generál, amely nemcsak a közösségnek, hanem a külső környezetnek is hasznos és pozitív.

Ezek alapján az előadó felvázolta a küldetésnyilatkozatukat:

Evangeliumi értékekre épülő	közösség	amely a mindennapokban működőképes	és pozitív kisugárzása van
keresztény alapértékek	belső kapcsolatok, közösségépítés, csapatmunka	hatékony fenntarthatóság	spirituális misszió megvalósítása
nyitottság, diszkréció, PAX, személyesség	tisztelet, alázat, bizalom, megbecsülés, elismerés	szakmaiság, elkötelezettség, minőség, profizmus, gondosság, stabilitás és rugalmasság, koncentráltóság	
	együttműködés / kommunikáció (információ-megosztás, segítőkészség, lojalitás)		

Benedek számára az a legfontosabb, hogy a vezető a maga személyisége révén vezessen. A vezetés célja nem a nyereség lehető legnagyobb tétele, hanem az, hogy gondosan bánjunk a teremtetett javakkal és az emberekkel, s így felépítsük Isten házáat. A kolostor, mint Isten háza nemcsak a szerzetesek imái, hanem munkájuk által is épül. A vállalkozások is nevezhetők „szentélyeknek”: azoknak az embereknek a közösségei ezek, akik mozgósítják erőforrásaikat, szeretik és tisztelik egymást, megbíznak egymásban és közös nyelven beszélnek. Amit tehát Benedek „Isten házának” nevez, az olyan hatékony vezetést feltételez, mely anyagilag is jó nyereséget hoz. A csaknem 1500 éves Benedek-féle vezetési modell ma ismét korszerű, és képes válaszolni korunk kérdéseire.

A délutáni kerekasztal beszélgetést Ásványi Ilona elnök asszony moderálta. Résztevői Németh Tamásné (Pannonhalmi Főapátság), Köntös László (Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei igazgatója), G. Szabó Botond (Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára igazgatója és egyben az Országos Református Gyűjteményi Tanács

elnöke), illetve Orosz Anna (EKE kamarás, a Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Gyűjteménye – Könyvtár titkára) voltak. Szó esett a megnövekedett állami támogatás elosztásáról, felhasználásáról, a kulturális illetmény-pótlék értelmezéséről saját intézményükben. A beszélgetés folyamán kiderült, hogy a felekezetek között más-más fenntartói szempontok érvényesülnek a támogatás elosztásában, az sem mindegy, hogy önálló gazdálkodási intézményről beszélünk vagy sem. A résztvevő kollégák felszólalásaiból szomorúan hallottuk, hogy az iskolai és a kisebb egyházi könyvtárakba nem úgy jut el vagy el sem jut a várva várt anyagi segítség.

A szakmai napok mindig konstruktívak és építőek, alkalmat teremtenek arra, hogy megosszuk egymással örömeinket, gondjainkat és együtt gondolkodjunk olyan megoldásokon, amelyek hatékonyabbá teszik könyvtári munkánkat. Köszönet a szervezőknek és a résztvevőknek!

*Kovácsné Pázmándi Ágnes
Dunamelléki Református
Egyházkerület Ráday Könyvtára*